

1.15.1 Jugendstil in Purmerends Museum

Het cultureel erfgoed van Purmerend wordt tentoongesteld binnen de muren van het Purmerends Museum. In het voormalige stadhuis aan de Kaasmarkt wordt een levendig beeld van het karakter, de bedrijvigheid en de ontwikkeling van de stad gegeven. De geschiedenis van de stad van Middeleeuws vissersdorp tot marktstad en groeikern, eerst gelegen tussen de meren en later, na de droogleggingen, tussen de polders Beemster, Purmer en Wormer, wordt uitgebreid in beeld gebracht.

Het museum vindt zijn oorsprong in de oprichting van de Purmerender Oudheidkamer in 1942. Vanaf 1987 is het museum gevestigd in het voormalige stadhuis, een neo-renaissance pand uit 1912, ontworpen door de Purmerendse architect J. Stuyt.

Het Purmerends Museum is een lokaal historisch museum, waarvan de vaste opstelling in drie hoofdgroepen is te verdelen. Het Purmerends Jugendstil Aardewerk, werk van de architecten J.J.P. Oud en Mart Stam en van de ontwerper / graficus Jac. Jongert. Onder de derde groep vallen de historische afbeeldingen, prentbriefkaarten, voorwerpen en maquettes.

Voor al aan de collectie Jugendstil aardewerk dankt het museum haar faam. Purmerend had al lange tijd ervaring met het bakken van oventegels. Nicolaas Brantjes bezat vanaf 1886 de ovensteenfabriek 'De Nijverheid' waar oventegels en smeltkroezen werden vervaardigd. Deze expertise lag mede ten grondslag aan het ontstaan van de eerste Purmerendse sieraardewerkfabriek, die in 1895 door Clementine Brantjes, de weduwe van Nicolaas Brantjes

werd opgericht. Samen met Delft, Den Haag en Gouda kan Purmerend met recht één van de belangrijkste Nederlandse centra van Jugendstil sieraardewerk worden genoemd. In de periode tussen 1895 en 1907 zijn er, zij het niet gelijktijdig, maar liefst vier aardewerkfabrieken in Purmerend gevestigd geweest. Hoewel de ontwerpen en decoraties in eerste instantie geënt waren op Delftse en Haagse voorbeelden, heeft het aardewerk uit Purmerend een eigen plaats verworven in de Nieuwe Kunst, zowel nationaal als internationaal.

De producten uit de plateelbakkerijen Wed. N.S.A. Brantjes & Co, N.V. Haga, Jb. Vet & Co en L. Huisenga behoorden hoofdzakelijk tot de picturale stroming in de Jugendstil, met decors, geïnspireerd op de bloemen-, planten- en dierenwereld. Bij de plateelbakkerijen NV Haga en

Jb Vet werden ook ontwerpen gemaakt die strakker van vorm waren met lineaire en geometrische decors. Bij NV Haga was er ook ruimte om te experimenteren met diverse metaalglazuren en werden plasticen vervaardigd. Bekende ontwerpers als August Falise, Chris van der Hoef, Chris Lanooy en Henri Teixeira de Mattos hebben hier hun sporen achtergelaten.

Een ander deel van de vaste collectie bestaat uit het werk van architecten J.J.P. Oud (1890-1963) en Mart Stam (1899-1986). J.J.P. Oud was een internationaal vermaard architect, bekend om zijn revolutionaire woningbouw die de overgang markeerde van De Stijl naar de Nieuwe Zakelijkheid. Mart Stam was een exponent van 'Het Nieuwe Bouwen' of 'Functionalisme'. Hij was voornamelijk actief in Duitsland, Zwitserland en Siberië.

De collectie met betrekking tot grafisch ontwerper Jac. Jongert (1883-1942) omvat naast werk voor de drankfirma Wed. G. Oud en drukkerij Muusses, ontwerpen voor diverse opdrachtgevers die hij gedurende zijn Purmerendse jaren uitvoerde. Bijzonder is onder meer zijn affiche voor de gasttentoonstelling te Amsterdam in 1912. Jongert is verder vooral bekend van zijn huisstijl van koffiebrander en tabakhandelaar Van Nelle.

In het Purmerends Museum worden het hele jaar door activiteiten ontwikkeld. Een vaste activiteit is het familieproject 'Het geheim van de vaas'. Tijdens een tocht door het museum onderzoeken kinderen voorwerpen, stellen hun eigen middeleeuwse menukaart samen, leren hoe vazen van aardewerk werden gemaakt en nog veel meer.

Het Leerlingenlab is een inspirerende werkplek op de zolder van het Purmerends Museum. Deze ruimte is speciaal ingericht voor leerlingen van het voortgezet onderwijs. Er staan twee computers, een scanner, een printer, verschillende boeken, cd-roms met afbeeldingen, archeologisch onderzoeks- en creatief materiaal. 'Verleid me!' is een tweejarig project voor de eerste twee jaren van het voortgezet onderwijs, waarin letterontwerpen, grafische vormgeving en reproductietechnieken centraal staan. In de Museumwinkel is een uitgebreide collectie artikelen te verkrijgen. Uiteraard een serie boeken, foto's en ansichtkaarten over de tentoonstellingen, maar ook speciaal 'Amata-aardewerk', geïnspireerd op het licht lineaire plateel van Jb. Vet & Co en het 'Vlinder-aardewerk', een serie vaasjes met een vlinderdecor, geïnspireerd op een ontwerp van plateelbakkerij NV Haga.